

ICOMOS

3/2009

SUOMEN OSASTON JÄSENTIEDOTE

MUKAILUMAALAUSTA RANSKALAIHOPEIN Riikka Heiskanen	3
KULTAAJAMESTAREITA HELSINGIN MAALARIAMMATTIKOULUSTA Riikka Heiskanen	5
ESPOON HALLINTOKESKUS – NIIN VANHA JA NIIN UUSI Riitta Niskanen	7
AJATUKSIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLISEN ARVON LASKENTAAN Matti Sivunen, Harri Väänänen, Markus Mikkola	8
RESTAUROINTIKISÄLLIN TUTKINTOJA POHJOISESSA Antti Pihkala	11
ICOMOSIN JÄSENTEN EETTISEN SITOUTUMISEN JULKILAUSUMA	13
CIVVIH-ICOMOS TYÖKOKOUS KOSKIEN HISTORIALLISTEN KAUPUNKIEN JULISTUSTA Marianne Lehtimäki	17
CIAV 2009 VUOSIKOKOUS – MATKAKERTOMUS Markku Mattila	19
ICOMOS SUOMEN OSASTO RY:N HALLITUKSEN JÄSENESTITTELY Panu Kaila	22
CULTURAL HERITAGE – CONTEMPORARY CHALLENGE	25

Jäsentiedotteen 3/2009 toimitti Riikka Heiskanen.

ISSN 1237-4148

KANSIKUVA Kultaajamestarin tutkintoa suorittava Laura Carlborg kiillottaa polimenttikullattua kukkaa Kultausmenetelmät -tutkinnon osaan kuuluvassa uuden esineen kultaustyössä.

TAITTO Reetta Amper

MUKAILUMAALAUSTA RANSKALAI SOPEIN

Riikka Heiskanen

Mestariartesani Michel Nadaï vieraili kesäkuussa 2009 Helsingin Maalariammattikoululla pitämässä viikon mittaisen mukailumaalauskurssin. Maalariammattikoululle hänet löysi koulutussuunnittelija Erja Hentinen, joka on itse käynyt opiskelemaan Atelier Nadaïn kursseilla Etelä-Ranskassa (www.michelnadaï.com). Michel Nadaï (s. 1956) on aloittanut koristemaalariuransa 1980-luvulla Pariisissa Châtelet-teatterissa. Oma studio hänellä on ollut vuodesta 1998 ja kansainvälisten kurssien pitämisen hän on aloittanut 1991. Näyttelyitä on ollut Euroopassa, Japanissa ja Yhdysvalloissa. Vuonna 1994 hän saavutti tittelin "Un des meilleurs Ouvriers de France" tai "Best Craftsman of France". Exposition Nationale du Travail – messujen yhteydessä järjestetään monivaiheinen kilpailu käsityöläisille useammassa eri ammatissa. Tällä hetkellä Ranskassa on kolme koristemaalaria, jotka ovat saavuttaneet kyseisen arvonimen. Vuonna 2008 hän julkaisi kaksikielisen (ranska, englanti) kirjan *Art & Techniques de la Peinture Décorative*. Editions Vial 2008. Sen hinnaksi muodostuu noin 100€ tilattuna Akateemisen kirjakaupan kautta. Kirja on perusteellisesti kirjoitettu opas koristemaalauksesta, mutta aukeaa parhaiten kokeneelle koristemaalarielle.

Tälle marmorointi- ja ootrauskurssille osallistui 15 maalausalan opettajaa, maalaria, koristemaalaria ja konservattoria ympäri maata. Opetus tapahtui ranskaksi ja sen tulkki lähes si-

multaanisesti englanniksi Kyoko Nadaï. Pariskunta muodosti toimivan tiimin. Opetus oli rakennettu taitavasti vaikeutuvien demonstraatioiden ja harjoitusten sekä henkilökohtaisen ohjauksen yhdistelmälle. Osallistujat saivat käyttöönsä ranskalaiseen koristemaalaustekniikkaan soveltuvat siveltimekset sekä muut työkalut ja puoli-himmeällä alkydimaalilla maalatut kartonkialustat. Sideaineina käytettiin pellavaöljyä tai perhekaljaa ja väreinä taiteilijaöljyvärejä sekä kuivia pigmenttejä. Ohjelmassa oli marmoreiden mukailusta musta portor ja keltainen sienna sekä ootrauksesta tammi ja mahonki. Näistä mahonki tehtiin kaljatekniikalla. Kartongille maalatut työt sai kurssin päätyttyä viedä mukaansa. Kurssin järjestäminen oli erittäin mielenkiintoinen prosessi ja onnistui mainiosti, sillä kesällä 2010 seuraa jatkoa kahden viikon verran. Nadaï oli tyytyväinen sekä kouluun, että kurssin osallistujiin. Hänestä oli hienoa, että kurssi järjestettiin "oikeassa koulussa, jossa opiskellaan maalareiksi" ja että "osallistujat ovat mahtavia, kokeneita ja motivoituneita". Myös osallistujien palaute oli innostavaa. Nadaïn innostavasta opetuksesta otettiin ilolla kaikki irti. Seitsemäntuntisiksi suunnitellut kurssipäivät venyivät lähes kelon ympäri ja hauskaa oli. Kaikki muistavat kuinka tärkeää on pienten mummuttien tanssi keltaisen siennan sommittelussa.

Kirjoittaja on koulutussuunnittelija Helsingin Maalariammattikoulussa.

Michel Nadai maalaa, Kyoko Nadai tulkaa ja kurssilaiset kuuntelevat.

KULTAAJAMESTAREITA HELSINGIN MAALARIAMMATTIKOULUSTA

Riikka Heiskanen

Suomalaiset kultausalan ammattitutkinnot elvytettiin 1990-luvulla. Vuonna 1992 hyväksyttiin Opetushallituksessa kultaajan ammattitutkinnon ja kultaajan ylempään ammattitutkinnon ”ammattipätevyysvaatimukset”. Tämän jälkeen järjestettiin Itä-Uudenmaan Ammatillisessa aikuis-koulutuskeskuksessa” 1993 ammattitutkinto ja 1994 ylempi ammattitutkinto. Ylempään tutkinnon, kultaajamestarin tutkinnon suoritti yli neljänkymmenen vuoden tauon jälkeen kuusi henkilöä. Tätä ennen edellisen mestaritutkinnon oli suorittanut Reino Savolainen vuonna 1937 ja Suomen ensimmäisen kultaajamestari Akseli Savolainen teki mestarityönsä 1920-luvun alkupuolella.ⁱ

Tämän jälkeen kultausalan tutkintoja on voinut suorittaa Lahdessa Koulutuskeskus Salpauksessa järjestetyissä kultaajakisällin tutkintotilaisuuksissa. Nyt tutkintoperusteiden uudistuttua vuonna 2008, on Helsingin Maalariammattikoulu tehnyt kultaajakisällin ammattitutkinnon ja kultaajamestarin erikoisammattitutkinnon järjestämisen Opetushallituksen alaisen restaurointialan tutkintotoimikunnan kanssa. Koulu ei järjestä tutkintoihin valmistavaa koulutusta vaan järjestää tutkintotilaisuuksia, joissa näytetään työelämässä opitut taidot. Tutkintoja vastaanottavat tutkintotoimikunnan hyväksymät arvioijat, jotka edustavat työelämää (työnantajia, työntekijöitä, itsenäisiä ammatin harjoittajia) ja opettajia. Näistä arvioijista kolme on kultaajamestareita vuodelta 1994.

Tällä hetkellä on kultaajamestarin erikoisammattitutkintoa suorittamassa kolme tutkinnon suorittajaa. He tekevät tutkintoperusteiden mukaiset näytöt kolmesta eri tutkinnon osasta omien työtehtävien yhteydessä. Näytettävät tutkinnon osat ovat Kultaajamestarin työmenetelmät, Kullatun kohteen korjaus ja sen dokumentointi sekä Esimiehenä toimiminen.ⁱⁱ

Näissä tutkinnonosissa näytettävät työt vaihtelevat uuden esineen tekemisestä ja kultaamisesta, uusien kehysten tekemisestä ja kultaamisesta, vanhojen kehysten korjaamisesta Helsingin Tuomiokirkon ristin kultaamiseen.

Kultaajamestarin tai -kisällin tutkinnon suorittaminen Helsingin Maalariammattikoulussa alkaa henkilön halusta suorittaa tutkinto. Hän ottaa yhteyttä koululle tutkintovastaavaan ja tutkinnon henkilökohtaistamisprosessin kautta aloitetaan tutkinnon suorittaminen. Aikaa kuluu arviolta puolesta vuodesta vuoteen riippuen tutkinnon suorittajan työtilanteesta. Aluksi kartoitetaan tutkinnon suorittajan opiskelu- sekä työhistoria. Tältä pohjalta mietitään tutkinnon osittain soveltuvat näyttötöyt, jotka hyväksytään arvioijilla. Tärkeää on, että tutkintotilaisuuksissa tulee todella näytetyksi tutkintoperusteiden mukaiset työtehtävät. Tämä edellyttää kaikilta osapuolilta perehtyneisyyttä tutkinnon perusteisiin. Mitä paremmin perusteet tunnetaan, sen helpompaa on löytää soveltuvat työt ja edetä tutkinnon suo-

ⁱ Kultaajan käsikirja. Reino & Ritva Savolainen. 1997.

ⁱⁱ Kultaajamestarin erikoisammattitutkinto 2008. Näyttötutkinnon perusteet. Määräys 34/011/2008.OPH.

rittamisessa. Henkilökohtaistamisessa voidaan myös päätyä esimerkiksi alemman tai jonkun toisen alan tutkinnon suorittamiseen tai vaikka lisäammattitaidon hankkimiseen ennen tutkinnon suorittamista.

Kun tutkinnon suorittajan työt eri tutkinnon osiin on arvioijien kanssa sovittu, voi niiden tekeminen alkaa. Arviointikertoja on vähintään kolme. Aloitusvaihe, jossa arvioijat keskittyvät esimerkiksi suunnitelmiin sekä pohjustustöihin, varsinaisen kultaustyön seuraaminen ja valmiin työn arviointi. Kaikki tutkinnon suorittajat

ovat päässeet alkuvaiheista ja etenevät töidensä kanssa sovittujen aikataulujen mukaisesti. Jos kaikki menee niin kuin on suunniteltu, juhlistetaan alkuvuodesta 2010 uusia kultaajamestareita.

Lähteet:

Reino ja Ritva Savolainen: Kultaajan käsikirja. 1997. Omakustanne

Kultaajamestarin erikoisammattitutkinto 2008. Näyttötutkinnon perusteet. Määräys 34/011/2008.OPH.

Tähtinen, Oksanen, Carlborg, Hietavuo: Kunnosta, kultaa, verhoile. WSOY. 2009

Kultaajamestarin tutkintoa suorittava Pekka Kilpeläinen esittelee taulun kehysten pohjustustöitä Kultausmenetelmät-tutkinnon osan kuuluvassa työssä. Vasemmalta: kultaajamestari Harri Virtanen, kultaajakisälli Seppo Laakkonen, tutkinnon suorittaja kultaajakisälli Pekka Kilpeläinen, kultaajamestari Ritva Savolainen, kultaseppä Tuija Salin ja kultaajamestari Hannu Ivonen.

ESPOON HALLINTOKESKUS – NIIN VANHA JA NIIN UUSI

Riitta Niskanen

Espoo asutti viime sodan jälkeen runsaan kahdenkymmenen vuoden aikana yli sata tuhatta ihmistä. Murros oli Suomen mittavin asukasmäärään suhteutettuna, ja se tuotti aivan uudenlaista yhdyskuntarakennetta. Uusien lähiöiden keskelle tarvittiin hallintokeskus, joksi valittiin vanha Espoon kylän ja keskiaikaisen kirkon tienoo. Paikan hallintotraditio on pitkä.

Keskuksesta järjestettiin 1966 kansainvälinen ideakilpailu, jonka voittivat puolalaiset arkkitehdit Janusz Kazubinski, Krzysztof Kuras ja Jan Chmielewski. He laativat voittonsa pohjalta vuoteen 1999 tähänne suunnitelman, hallinnollisen pääkeskuksen ja 90 000 asukkaan kaupunkirakenteen. Hahmotelma sisälsi monia uudenlaisia ekologisia, maisemallisia ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Kilpailu oli laajuudessaan harvinainen osa kaavoitushistoriaamme, eikä voittajaehdotuksen ihannekaupunkimallille löydy Suomessa varsinaista vertailukohdetta.

Espoo sai kaupunkioikeudet 1972. Keskussuunnitelman mukainen kaupungintalo valmistui jo vuosi ennen kaupunkinimitystä. Sen suunnittelivat arkkitehdit Heikki Castrén, Juhani Jauhiainen ja Marja Nuutila. Keskus täydentyi 1970-luvulla samojen suunnittelijoiden virastotalolla ja Valtuustotalolla sekä Aatos ja Aila Issakaisen piirtämällä virastorakennuksella. Hallintokeskus muodostaa radan varteen valtaviin siltojen ja kansirakennelmien halkoman betonikudoksen.

Kaupungintalossa yhdistyvät kiehtovasti tyypillinen 1970-luvun elementti-

tekniikka ja arkkitehtuurin pitkät traditiot. Talo on rakennettu atriumperiaatteelle. Hallintorakennusten perinteeseen tapaan pääsisäänkäynti on portaikkojen päässä aukiolla, jota reunustavat pylväiköt. Arkkitehtuuri on jyrkää ja tummaa. Julkisivun pesubetoni on valmistettu Juutinrauman sorasta, jolla haluttiin ilmentää Espoon esihistoriaa ja paikalla aaltoillutta merta. Toimistot kiertävät keskusaulan avaraa valokuilua. Rakennuksen läpikäyväna teimana on moduuliruudukko, joka kertautuu kuilun kattoikkunoiden betonikehyksissä.

Valtuuston merkitystä kaupungin ylimpänä päättäjänä on painotettu erillisellä Valtuustotalolla, jonka yhdistää kaupungintaloon veistosten hallitsema aukio. Rakennuksen erityinen yksityiskohta ovat kuvanveistäjä Kauko Räsänen pääoviin rakenteellisesti liittyvät kuparireliefit. Valtuustotaloa ja kaupungintaloa kiertää itäpuolella rauhallisen laakea puistomaisema.

Espoon keskuksen vuosisatoja vanhat hallintoperinteet kiteytyvät mahtavaan virastokolossiin, jonka pusersi esiin vertaansa hakeva yhteiskunnallinen mullistus, 1960-luvun alue- ja yhdyskuntarakenteen muutos. Keskus rakennettiin yhdessä vuosikymmenessä, ja se muutti täydellisesti paikan mittakaavan, mutta ei sen pitkäa historiallista jatkumoa.

Kirjoittaja on lahtelainen rakennus- ja kaupunkitutkija, taidehistorian dosentti (HY) ja Teknillisen Korkeakoulun tuntiopettaja.

AJATUKSIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLISEN ARVON LASKENTAAN

Matti Sivunen, Harri Väänänen, Markus Mikkola

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpitäjien keskuudessa on herännyt keskustelua rakennusperinnön säilyttämisen taloudellisista vaikutuksista. Myös Ympäristöministeriön selvityksen ja kansainvälisten aiheeseen liittyvien tutkimushankkeiden perusteella on suuri tarve yleisesti hyväksytylle kulttuurihistoriallisen arvon laskentamallille. Yhtenä mahdollisuutena laskentamalliksi on olemassa olevien rakennusten suunnitteluratkaisujen vertaaminen rakennuksissa tapahtuvan toiminnan vaatimuksiin.

Panu Lehtovuori esitteli ICOMOS 1/2009 -lehdessä kansainvälistä ja laajaa Economics and Building Heritage -tutkimushanketta, jonka yhtenä lähtökohtana on ollut löytää tapoja antaa suora rahallinen arvo historiallisesti merkittävälle rakennuksille tai laajemmille ympäristöille. Samaan aikaan myös rakennusten ylläpitäjien keskuudessa on keskusteltu kulttuurihistoriallisten arvokkaiden rakennusten taloudellisista kysymyksistä. Asiaa on lähdetty viemään myös käytäntöön, sillä esimerkiksi Helsingin Seurakuntayhtymässä on muutaman vuoden ajan kerätty kiinteistön didon toteutuneista kustannuksista kulttuurihistoriallisen arvon ylläpidon osuuksia.

Helsingin seurakuntayhtymässä ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksessa on lisäksi herännyt ajatus kehittää laskentamalli, jolla määritetään kulttuurihistoriallisen arvon taloudellisia vaikutuksia rakentamisessa ja ylläpidossa. Ajatuksena on kehittää mallia aluksi Helsingin Seurakuntayhtymän omalla kiinteistö-

kannalla, johon kuuluu mm. 40 kirkkoa.

Laskentamallin kehittämiseksi ja tieteellistämiseksi on käynnistetty tutkimushanke, jonka tulokset esitetään diplomityössä kevään 2010 aikana. Tutkimushankkeen päätutkimusky-symyksenä on: Millaisia lisäkustannuksia syntyy siitä, että rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo säilytetään tuleville sukupolville? Hankkeen osapuolina ovat Helsingin Seurakuntayhtymä, Haahtela-Kehitys Oy ja Teknillinen Korkeakoulu. Yhteistyöstä ovat kiinnostuneita myös Senaattikiinteistöt ja Turun kiinteistölaitos.

Yhteiskunnallinen ongelma

Rakennetun ympäristön kulttuurihistoriallisen arvon, eli rakennusperinnön, säilyttämiseen investoiminen on yhteiskunnan kannalta kannattavaa ja tuottavaa monilla eri tavoilla arvioituna (mm. Lehtovuori 2009, Mason 2005, Mattinen 1998). Paitsi että kulttuuriperinnän säilyttäminen on yhteisölle arvo sinänsä, voi se olla myös taloudellisesti kannattavaa, kuten Randall Masonin (2005) keräämissä yhdysvaltalaisissa asiaa sivuavissa tutkimuksissa on havaittu. Tämä johtuu etenkin investoinnin alueellisesta kohdentumisesta, kohteen arvon noususta ja positiivisista epäsuorista taloudellisista vaikutuksista, kuten matkailuliiketoiminnan kasvusta.

Yhteiskunnan, eli meidän kaikkien, hyötyessä rakennusperinnön ylläpitämisestä, koetaan sen aiheuttamien kustannusten jakautuminen kuitenkin epäoikeudenmukaiseksi. Esimerkiksi Ympäristöministeriön vuosina 2008–

2009 teettämän ”Normitalkoiden” lopputuloksena todettiin, että Museoviranomaisten toiminta aiheuttaa rakennusalan toimijoiden mielestä toiseksi eniten ylimääräisiä kustannuksia asuntorakennushankkeissa. Enemmän ylimääräisiä kustannuksia aiheuttavaksi koettiin vain vaatimukset väestönsuojista. (Martinkauppi et al. 2009)

Tytytmättömyyden taustalla on se, että myönteiset taloudelliset vaikutukset jakautuvat laajasti yhteiskunnan tasolla - joitain yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta. Rakennussuojelu ja siitä seuraavat rajoitukset omaisuuden taloudellisen arvon kehittämiselle ja tavanomaisesta poikkeavat velvollisuudet rakennuksen yllä- ja kunnossapidossa kohdistuvat taas yksittäisiin kiinteistönomistajiin. On siis tarvetta yhtenäisille menetelmille, joilla arvioidaan kulttuurihistoriallisesti arvokaiden rakennusten taloudellista arvoa, suojelusta muodostuvia velvoitteita sekä suojelun epäsuoria vaikutuksia.

Ratkaisu toiminnan vaatimuksissa?

Rakennusten kulttuurihistoriallisten arvojen laskentaan on kirjallisuudessa esitetty huomattava määrä malleja (esim. Niccolucci 2007, Hundloe 2001, Mason 2005). Ne lähestyvät ongelmaa niin kustannusten laskemisen kuin markkina-arvon määrittämisen näkökulmista. Silmiinpistävä havainto kehittyneissä malleissa on se, etteivät ne ota huomioon sitä, että rakennukset on tarkoitettu jonkin toiminnan edellyttämiin tarpeisiin. Esimerkiksi koulu on tarkoitettu opiskeluun, museo historian vaalimiseen ja toimisto työskentelyä varten.

Tutkimushankkeen hypoteesina on, että rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo voidaan laskea vertaamalla olemassa olevan rakennuksen suunnitteluratkaisua tilojen käytön aiheut-

tamiin vaatimuksiin, kuten toiminnan tarvitsemaan pinta-alaan tai taloteknisten järjestelmien mitoitukseen. Lähtökohtana on siten kustannusperusteinen arvon määrittäminen. Esimerkiksi alkuperäisten rakennusosien ja tilarakenteen säilyttäminen saattaa johtaa toiminnan kannalta ylimääräisen väljyyden ylläpitämiseen.

Toisaalta rakennushistoriallisen arvon säilymisen kannalta on oleellista säilyttää alkuperäiset rakennusosat ja käyttää korjauksissa ja ylläpidossa rakennuksen tyylille ja rakennustavalle ominaisia menetelmiä ja materiaaleja. Epätyypillisten pintamateriaalien käyttö ja rajoitukset rakennusten talotekniikan kehittämiselle voivat pitkällä tähtäimellä lisätä rakennuksen ylläpidon ja käytön kustannuksia.

Yhteinen haaste

Yllä mainituista syistä rakennuksen kulttuurihistoriallisen arvon laskemiselle on yhteiskunnallinen tarve. Ratkaisun löytämiseksi tarvitaan monialaista yhteistyötä, tiedon jakoa ja rakentavaa kritiikkiä. Niinpä kysymykset, kommentit ja muut yhteydenotot ovat erittäin tervetulleita.

Kirjallisuutta

Hundloe, T. 2001. *Travel Will Change the World*. Julkaistu: *Conferene Proceedings*. 2001. *Heritage economics; challenges for heritage conservation and sustainable development in the 21st Century*. Sidney: Australian Heritage Commission

Haahtela, Y. & Kiiras, J. 2009. *Talorakennuksen kustannustieto* 2009. Helsinki: Haahtela-Kehitys Oy.

Niccolucci, F et al. 2007. *Digital Applications for Tangible Cultural Heritage*. *Budapest: Archaeolingua*.

Mason, R. 2005. *Economics and historic preservation: a guide and review of the literature*. USA: University of Pennsylvania.

Sivonen, M. Kiiras, J. Väänänen, H. & Mikkola, M.. 2009 (kesken). *Rakennuksen kulttuurihistoriallisen arvon laskeminen*. Espoo: Teknillinen Korkeakoulu

Martinkauppi et al. 2009. *Rakentamisen normitalkoot – turhat kustannukset kuriin*. Helsinki: Ympäristöministeriö.

TILAA SÄHKÖINEN JÄSENTIEDOTE!

ICOMOS Suomen osasto r.y:n sähköinen jäsentiedote sisältää ajankohtaisia tietoiskuja, uutisia ja ilmoituksia ICOMOSin toiminnasta ja kulttuuriperintöalalta.

Se postitetaan kuukauden alkupäivinä sähköpostitse niille jäsenille, jotka ovat antaneet sähköpostiosoitteensa yhdistyksen käyttöön.

Osoitteen voi ilmoittaa sihteerille (sihteeri@icomos.fi).

Tiedotteen on tarkoitus ilmestyä kerran kuussa.

Sähköistä tiedotetta valmistetaan talkoilla. Sen sisältöön toivotaan aineistoja myös jäseniltä, esimerkiksi ilmoituksia ajankohtaisista seminaareista, tapahtumista ja koulutuksesta. Vinkkejä voi lähettää sihteerille sähköpostitse (sihteeri@icomos.fi). Kunkin tiedotteen aineistojen määräaika on edellisen kuukauden viimeinen päivä.

RESTAUROINTIKISÄLLIN TUTKINTOJA POHJOISESSA

Antti Pihkala

Oulun seudun ammattiopiston (OSAO) Pikisaaren yksikön kisällinäyttöön vuonna 2009 osallistuva ryhmä suoritti tehtävää Oulunsalossa huhtikuun lopulla. Tehtävä liittyi restauroinnin perusteisiin ja siinä arvioitiin Oulunsalon puukirkon julkisivun piirteitä, sitten viereisen Oulunsalon museon pihapiiriin rakennuksia. Tutkinnon suorittajat paneutuivat intensiivisesti selvitystehtävään, jonka keskeiseksi oli määritelty kaksi tuntia.

Kaksituntisen aikana pohdin, miten itsestään selvältä näyttö restaurointialan tutkinnon muotona nykyisin tuntuu. Koko ala sai alkunsa tutkintojen perusteiden valmistuttua 1996. Ensimmäiset kisällitutkinnot suoritettiin vuonna 1999 Oulussa. Nyt tutkintoja on jo satoja eri puolilla maata. (lisätietoa tutkintotoiminnasta perusteineen, ks. Riikka Heiskanen: ”Noin kymmenen vuotta restaurointialan näyttötutkintoja”, ICOMOS jäsentiedote 2/2007). Tähän saakka ovat tutkinnot puuttuneet Lapista ja pääkaupunki-seudulta.

Alkuvuodesta 2009 aloitettiin EU:n Manner-Suomen ESR-ohjelman 2007–2013 tuella Lapin ympäristökeskuksen toteuttama hanke ”arvokkaiden rakennusten korjausosaamista Lappiin”.

Kyse on kolmivuotisesta restaurointikisällien koulutuksesta, jossa ympäristökeskuksen yhteistyökumppanina toimii Lapin ammattiopisto (LAO). Hankkeessa toteutetaan kolme peräkkäistä tutkintoa eri puolilla Lappia. Ensimmäisen ryhmän muodostavat Ranuan ja Rovaniemen seudun opiskelijat, joiden tutkinnon ensimmäinen vaihe ajoittuu syksyyn 2009. Ensi keväänä on tarkoitus aloittaa Torniossa

toinen kurssi. Kolmas sijoittuu Sodankylään ja sen pohjoispuoliseen Lappiin vuonna 2011.

Lapissa pitkät etäisyydet ovat osa arkipäivää. LAO:ssa ongelmalle tarjoaa osaltaan ratkaisua Optima, joka on verkko-oppimisolusta. Siihen on ladattu restaurointikoulutuksen oppimateriaali, joten se on opiskelijoiden käytettävissä aikaan ja paikkaan katsomatta.

Juuri kun aloin haaveilla, voisiko koulutuksen ja tutkinnon saada myös Helsingin seudulle, soivat kännykkäkellot ja selvitykset kerättiin kaikilta.

Kirkko ja museo osoittautuivat hyviksi näyttökohteiksi. Nykyinen kirkko on rakennettu vuonna 1891. Kirkon uusitussa pääovessa havaittiin kirveenterän malliset taotut saranat, joiden alkuperästä syntyi mielenkiintoinen kysymys. Vastaus löytyi museoalueen aitan esineistöstä, jossa esillä oli samanlainen vuoden 1756 kirkosta. Tämä oli siten kirjaimellisesti kohteita yhdistävä sarana.

Museon rakennuksissa kunto vaihteli. Toiset vanhat kehät olivat paikoin hieman ”maajalassa”. Arkipäivien seikkojen joukosta löytyi muutamia kiinnostavia kohtia. Harvassa puutalon pirtissä sekä pirtinuuni että seinät ovat muurattuja – tässä olivat muuri tiilestä ja seinät lankunpätkestä muuratut. Viimeksi mainitun voidaan päätellä liittyvän Oulunsalossa 1900-luvun alkupuolella toimineisiin sahalaitoksiin, joista lyhyitä lankkuja on saatu edullisesti käyttöön.

Pirtin seinällä olleesta historiikista luettiin, että tila on jo vuonna 1709 ollut

tällä paikalla. Olisiko jokin kohta rakennuksessa niin vanha? Rakennuksen länsipään kamarin ovi kiinnitti monen huomiota. Erityisen iäkkääksi, upeaksi käsityöksi ovi tunnistettiin peiliprofilointien, ohuen rakenteen, mutta ennen kaikkea helojen perusteella. Saranan lehdet olivat useimmille meistä ennen näkemättömät. Mieleen tuli, että sellaisen olen jossain silti nähnyt. Aamulla tarkistus kirjahyllys-

tä Ove Hidemarkin kirjasta (Ove Hidemark et al., *Så renoveras torp & gårdar*, ICA bokförlag, Västerås 1982 / Sjunde utgåvan, första tryckningen 2000, s. 176) osoitti, että kyseessä on 1700-luvun alkupuolen ”piparkakusarana”. Kuvavertailussa saranat olivat identtiset.

Kirjoittaja on Kirkkohallituksen yliarkkitehti.

ICOMOSIN JÄSENTEN EETTISEN SITOUTUMISEN JULKILAUSUMA

Hyväksytty ICOMOSin yleiskokouksessa Madridissa 5.12.2002

Johdanto

ICOMOS, International Council on Monuments and Sites, on kansainvälinen hallituksista riippumaton v. 1965 perustettu järjestö. ICOMOS pyrkii edistämään maailman kulttuuriperinnön konservoinnissa, suojelussa ja parantamisessa käytettävän teorian, metodologian ja tieteellisten tekniikoiden soveltamista. Se on Unescon ja maailmanperintökeskuksen virallinen asiantuntija maailmanperintösopimusta toteuttaessa.

Maailman kulttuuriperintö sisältää monenlaisia rakennusmuistomerkkejä, alueita ja paikkoja monumentaalisisista kansanomaisiin; aineettomia, sosiaalisia perinteitä heijastavia arvoja sisältäviä kulttuurimaisemista yksittäisiin alueisiin, joilla on yhteisöllistä merkitystä.

ICOMOS katsoo, että maailman monivaihteisen kulttuuriperinnön suojelu ja säilyttäminen on sekä nykyisten sukupolvien vastuu ja etuoikeus että tulevien sukupolvien etuoikeus ja oikeus.

Sen jäsenet työskentelevät laajasti erilaisilla suojelun aloilla yhdessä paikallisten yhteisöjen kanssa ja tunnistaen sen taloudellisen myötävaikutuksen, minkä suojelu saa aikaan paikallisessa ja seutujen kehityksessä.

ICOMOSin eettisen sitoutumisen julkilausuman tarkoituksena on antaa hyödyllinen työväline eettisten suoje-

lukäytäntöjen ja periaatteiden parantamiseen ja selventämiseen järjestön

jäsenille, kumppaneille, jäsenistön ulkopuolisille sekä niille yhteisöille, jotka toimivat suojelun parissa.

Eettisen sitoutumisen julkilausuma tarkistetaan joka kuudes vuosi.

1. ICOMOSin jäsenen velvollisuus on antaa ammatillisia neuvoja ja toimia niiden ICOMOSin julistusten ja opillisten tekstien, vastaavien päätöslauselmien¹, Unescon suositusten ja muiden vastaavien säädösten, sääntöjen ja julistusten mukaisesti, joihin ICOMOS on päätöksillään sitoutunut.

2. ICOMOSin jäsenen perusvelvoite on puolustaa rakennusmuistomerkkien, alueiden ja paikkojen säilyttämistä siten, että kohteiden kulttuurinen merkittävyys säilyy luotettavana todistena menneisyydestä, tehdä kaikki tarpeellinen kohteiden hoitamiseksi, kannattaa niiden jatkuvaa käyttöä ja kunnossapitoa sekä puuttua niihin niin vähän kuin mahdollista. Kohteen autenttisuuden ja eheyden turvaaminen ja sen merkittävyyden osoittaminen sekä tulkinta vaatii kohteen monipuolista, kokonaisvaltaista, dynaamista ja usein monialaista lähestymistapaa. Se edellyttää talouden ja historian vaikutuksen tunnistamista kulttuuriperinnön suojelussa sekä paikallisessa että maailmanlaajuisessa kehityksessä.

3. ICOMOSin jäsenet kunnioittavat paikkojen, rakennusmuistomerkkien

ja alueitten moninaisia, dynaamisia aineettomia ja näkyviä arvoja, joilla saattaa olla erilaisia ihmiskulttuuria rikastuttavia merkityssisältöjä eri ryhmille ja yhteisöille. Jäsenet sitoutuvat edistämään tehokkaasti yhteisöjen osallistumista säilyttämisprosesseihin tekemällä yhteistyötä rakennusmuistomerkkiin, alueeseen tai paikkaan liittyvien ihmisten tai yhteisöjen kanssa, tunnistaen, kunnioittaen ja rohkaisten moninaisten kulttuuriarvojen rinnakkaiseloa.

4. ICOMOSin jäsenten tulisi pitää yllä, jalostaa ja päivittää tietoaan ajankohtaisesta konservoinnin filosofiasta, käytännöstä ja tekniikoista ml. niiden kehitystä edistävien lakien vaatimukset sekä tiedon ja kokemusten vaihdon (ottaen huomioon asiakkaan tai työnantajan oikeudet luottamukselliseen tietoon). ICOMOSin jäsenet voivat olla myös koulutukseensa ja työskentelyalaansa liittyvien ammatillisten järjestöjen jäseniä noudattaen niiden järjestyssääntöjä ja käytäntöjä.

5. ICOMOSin jäsenet edistävät yleistä tietoisuutta kulttuuriperinnöstä sekä sen kunnioitusta ja saavutettavuutta tietopuolisen keskustelun, kasvatuksen, koulutusprojektien sekä erityisesti kansainvälisen tiedonvälityksen kautta. Jäsenet tukevat vertaisiaan ammatillisia sekä ohjaavat nuorempia kolleegoja edistämällä kulttuuriperinnön eettisen konservoinnin ja suojelemisen käytäntöjä, jotta saavutettaisiin laaja yhteisymmärrys korjausfilosofiasta, -standardeista ja -käytännöistä. ICOMOSin komiteat ovat avoimia erilaisille riittävän koulutuksen saaneille, kokeneille ja jäsenyyteen sitoutuneille hakijoille.

6. ICOMOSin jäsenet ovat tietoisia siitä, että monet konservointiprojektit edellyttävät laaja-alaista lähestymistapaa, jossa tarvitaan eri ammattilaisten,

teknisten alojen, hallinnon ja käsityöläisten sekä yhteisöjen välistä yhteis- ja ryhmätyötä

7. ICOMOSin jäsenet sitoutuvat varmistamaan, että suojelupäätökset perustuvat riittäviin tietoihin ja tutkimuksiin sekä siihen, että toteuttamiskelpoiset vaihtoehdot on tutkittu ja että valitut vaihtoehdot ovat perusteltuja.

ICOMOSin jäsenet varmistavat, että kaikissa konservointi- ja säilyttämis-hankkeissa, joista he ovat vastuussa, tehdään suojeluprosessista ja kulloinkin tehtävistä töistä (ml. analyysi- ja diagnoositarastelu, seurantatekniikat, johtamismenetelmät, ennalta ehkäisevän suojelun ja restauroinnin toimenpiteet) täydelliset, kestävät ja avoimesti saatavilla olevat asiakirjat. Tällainen dokumentointi tulee sijoittaa pysyvään arkistoon (kuten kansalliskirjasto) ja sen tulee olla mahdollisimman avoimesti saatavissa (ottaen huomioon asiakkaan/työnantajan julkisuus-, turvallisuus- ja yksityisyysäädökset) siellä missä tämä on kulttuurisesti sopivaa.

8. Sellaisessa hätätilanteessa, jossa rakennusmuistomerkit, alueet ja muut kulttuurikohteet ovat välittömässä vaarassa tai uhattuna, ICOMOSin jäsenet antavat kaiken mahdollisen apunsa edellyttäen etteivät he vaaran omaa terveyttään ja turvallisuuttaan.

9. ICOMOSin jäsenet ovat henkilökohtaisesti ja ammatillisesti vastuussa yhteiskunnalleen ja yhteisöilleen neuvonjensa ja keräämiensä tietojen, ja heidän johdollaan tehtyjen analyysien ja suunnitelmien alkuperästä ja oikeellisuudesta.

10. ICOMOSin jäsenet estävät aktiivisesti vääristelyä, vääriä mainontaa

ja/tai työn väärinkäyttöä ja tunnustavat täsmällisesti ja oikeudenmukaisesti toisten ansiot sekä julkistavat heidän henkisen, materiaalsen ja käytännön myötävaikutuksensa asioihin.

11. ICOMOSin jäsenet vastustavat kaikkea ulkopuolelta tulevien vaatimusten mukaista tarpeellisen konservoitintyön tulosten manipulointia ja salaamista. ICOMOSin jäsenet varmistavat asiakkaan/työnantajan luottamuksellisuuden säilyttäen, että työn laajuus ja rajoitukset tuodaan julki, esimerkiksi ne rajoitukset, jotka aiheutuvat riittämättömistä resursseista, varojen vähäisyydestä tai muista tekijöistä.

12. ICOMOSin jäsenet toimivat rehellisellä, puolueettomalla ja suvaitsevalta tavalla. ICOMOSin jäsen kertoo aina toiselle jäsenelle (milloin toisen jäsenen työstä ja osuudesta on tieto) ottaessaan vastaan tällaisen toimeksiannon tai laatissaan lausunnon, joka sisältää arvion tai selityksen toisen jäsenen suorittamasta työstä.

13. Jäsenet toimivat nostaakseen ja vaaliakseen ICOMOSin arvokkuutta ja mainetta. He toimivat ammatissaan avoimella, rehellisellä, luotettavalla ja objektiivisella tavalla, yksipuolisuutta ja epärehellisyyttä karttaen. Jäsenten tulee aina välttää tai julkituoda kaikki todelliset tai ilmeiset eturistiriidat.

14. Jäsen ei saa ilmoittaa toimivansa tai puhuvansa ICOMOSin tai jonkun sen komiteoiden puolesta ilman vastaavan ICOMOSin komitean antamaa valtuutusta/lupaa.

15. Tämän julkilausuman periaatteiden ja velvollisuuksien huomioon ottamatta jättäminen on epäammattimaista käytöstä ja voi saattaa ICOMOSin huonoon maineeseen. ICO-

MOSin jäsenyys on riippuvainen jäsenen mukautumisesta eettisen sitoutumisen julkilausuman ehtoihin ja henkeen. Toimiminen tämän julkilausuman pykälien vastaisesti saattaa aiheuttaa jäsenelle sanktioita, ml. tämän jäsenyyden jatkumisen arvioinnin.

ICOMOSin toimeenpaneva komitea muuttaa tätä julkilausumaa aika ajoin ja ICOMOSin yleiskokoukseen osallistuvat jäsenet vahvistavat muutokset.

Sanasto

“Autenttisuus”. Riippuen kulttuuriperinnön luonteesta ja sen kulttuurisesta kehiksestä, autenttisuuden arviointi saattaa olla yhteydessä hyvin monenlaisten informaation lähteiden arvoon. Näiden lähteiden piirteet voivat sisältää muodon ja suunnitelman, materiaalit ja materiaalsen sisällön, käytön ja toiminnan, perinteet ja tekniikat, sijainnin ja paikan, hengen ja tunteet, ja muita ulkoisia tiedon lähteiden piirteitä. Näiden lähteiden käyttö sallii tiettyjen tarkasteltavan kulttuuriperinnön taiteellisten, historiallisten, sosiaalisten ja tieteellisten ulottuvuuksien työstämisen².

“Konservointi” tarkoittaa kaikkia niitä prosesseja, joissa pidetään huolta jostakin paikasta niin, että sen kulttuurinen merkitys säilytetään. Se voi sisältää olosuhteista riippuen käytön säilyttämisen tai palauttamisen, yhteyksien ja tarkoitusten säilyttämisen, kunnossapidon, suojelun, restauroinnin, rekonstruoinnin, sovittamisen ja esittelyn prosesseja ja tavallisesti se sisältää yhdistelmän useammasta kuin yhdestä näistä³.

“Kulttuurinen merkittävyys” tarkoittaa: esteettinen, historiallinen, tieteellinen tai sosiaalinen arvo menneille, nykyisille tai tuleville sukupolville⁴. Kulttuurinen merkittävyys on sidottu paikkaan, alueeseen tai rakennusmuis-

tomerkkiin itseensä, sen materiaaliin, ympäristöön, käytön yhteyksiin, tarkoitukseen, asiakirjoihin, siihen liittyviin paikkoihin ja siihen liittyviin esiinisiin.

“Arvot” tarkoittavat niitä käsityksiä, joilla on merkittävyyttä jollekin kulttuuriryhmälle tai yksilölle, ja jotka usein sisältävät, mutta ei pelkästään, henkisiä, poliittisia, uskonnollisia tai moraalisia käsityksiä⁵. Rakennusmuistomerkeillä, alueilla ja paikoilla saattaa olla erilaisia arvoja eri yksilöille tai ryhmille ja arvojen uudelleenselvittäminen on jatkuvaa.

¹ Sisältää UNESCO World Heritage Convention (1972), Convention on the Means of Prohibiting and Preventing of Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Prop-

erty (1970), International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites (Venetsian julistus) (1964) sekä myöhemmät julistukset: Firenzen julistus (Florence Charter, Historic Gardens, 1981), Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas (1987), Charter for the Protection and Management of the Archaeological Heritage (1990), julistus vedenalaisen kulttuuriperinnön suojelusta ja hoidosta (Charter for the Protection and Management of Underwater Cultural Heritage, 1996), International Cultural Tourism Charter (uusittu 1999), Charter on the Built Vernacular Heritage (1999).

² Nara Document on Authenticity, 1994.

³ Australia ICOMOS Burra Charter, 1999.

⁴ Australia ICOMOS Burra Charter, 1999.

⁵ Australia ICOMOS Code on the Ethics of Co-existence in Conserving Significant Places, 1998.

CIVVIH-ICOMOS TYÖKOKOUS KOSKIEN HISTORIALLISTEN KAUPUNKIEN JULISTUSTA

Ateena 8. – 9. toukokuuta 2009

Marianne Lehtimäki

Unescon Maailmanperintökomitea on aloittanut valmisteluprosessin koskien päivitettyä historiallisia kaupunkeja koskevaa suositusta heidän päivittäiseksi työkalukseensa. ICOMOSin Historiallisten kaupunkien ja kylien tieteellistä komiteaa CIVVIHiä on pyydetty osallistumaan valmistelutyöhön osana monitieteellistä ja useita eri organisaatioita koskevaa aloitetta.

CIVVIHin Istanbulin vuoden 2005 kokous, jonne osallistuimme edesmenneen puheenjohtajan Anna Nurmi-Nielsenin kanssa, käsitteli asiaa ensimmäisen kerran. Suomen ICOMOSin 40-juhlavuoden seminaarin yhteydessä vuonna 2007 CIVVIH järjesti aiheesta suljetun työkokouksen. Tilaisuutta värittivät CIVVIHin ja mukaan pyydettyjen maisemakomitean edustajien näkemyserot keskeisistä käsitteistä. Vuonna 2005 UNESCO:n maailmanperintökomitea oli järjestänyt Wienin kokouksen, jonka loppu-resoluutio Vienna Memorandum oli lanseerannut käsitteen Historic Urban Landscape (HUL). CIVVIH ei ollut mukana tämän Wienin kokouksen ja resoluution valmisteluissa.

Ateenan työkokous käsitteli aiempien kokousten ja ICOMOSin Historiallisten kaupunkien ja kaupunkimaisten alueiden julistuksen (Washington 1987) pohjalta valmisteltua ehdotusta. Kokous alkoi kaikille avoimella osiolla, johon oli pyydetty kriittiset alustukset referenssimateriaalista. Kuubalainen kaupunkisuojelun professori Angela Rojas esitteli Amerikan valtioiden valmistelen Quiton säännösten

vuodelta 1967, joka oli useimmille osanottajille uusi mutta kokonaisuudessaan yllättävän ajankohtainen. Nairobun suosituksen (1976) esitelleen Van der Meerschen mielestä julistuksen teksti on käyttökelpoinen vaikka siitä puuttuukin tämänhetkinen terminologia. Espanjalainen Alvaro Gomez-Ferrer, joka esitteli kaupunkisuunnittelijoiden Euroopan neuvoston vuoden 2003 Uuden Ateenan Charterin, korosti että on tärkeämpää painotta universaaleja arvoja kuin normeja ja säännöksiä. Kanadalainen Michel Bonnet korosti Vienna memorandumien tekstin yhteydessä muiden osapuolien ja paikallishallinnon huomioimattomien tärkeyttä. Hän piti Vienna Memorandumia heikkoutena sitä että se suhtautuu niin kriittikömmästi uudisrakentamiseen. CIVVIH tehokas koordinaattori, israelilainen Michel Firestone esitteli historiallisesta kaupunkimaisemasta (HUL) käyden keskustelun. Samir Abdulac esitteli ranskalaisen keskustelun HUL-käsitteestä kansallisen Bordeaux tapaamisen (2009) pohjalta. Puolainen Danuta Klosek esitteli Washington Charterin (1987) alkuperäisessä kontekstissaan.

Näiden alustusten jälkeen keskusteltiin vertailevan yhteenvedon pohjalta uuden suosituksen sisällöstä. Vertailun parametreinä olivat teksteissä esitetyt keskeisten käsitteiden määritelmät, yleiset periaatteet, tunnistetut uhat sekä ehdotetut toimintatavat ja suositetut strategiat. Kokouksen alkuvaiheen käytäväkeskustelujen hienoinen skeptisyys vaihtui innostuneiksi

analyyseiksi ja pohdinnoiksi. Työskentely toimi hyvässä ja avoimessa hengessä ja siihen osallistuivat aktiivisesti kaikki osanottajat. Kokouskielinä olivat englanti ja ranska.

Kokouksen valitsema toimitusryhmä valmistelelee käytyjen keskustelujen pohjalta ranskan- ja englanninkielisen version, jonka tulisi asiasisällöltään olla kutakuinkin koossa. Tämän jälkeen alkaa tekstin hiominen sähköposti-työskentelyn avulla ensi syksynä. Ylitöoptimistinen aikataulu oletti, että CIVVIH:n hyväksymä teksti voitaisiin lähettää ICOMOSille vielä vuoden 2010 aikana.

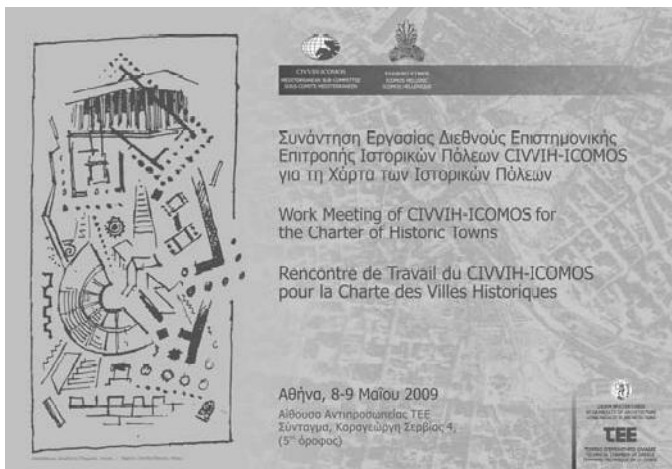
Hienosti organisoidun työkokouksen järjestäjänä oli Välimeren alueen CIVVIH alakomitea ja CIVVIH Kreikka. Työkokoukseen osallistui 20 osanottajaa, suurin osa Euroopasta. Välimeren aluetta edustivat puheenjohtajamaa Maltaan edustaja sekä osanottajat isäntämaa Kreikasta, Israelista (2), Palestiinasta, Turkista, Kyprokselta, Italiasta (2), Ranskasta, Espanjasta (2) ja Portugalista. Pohjoisempaa Eurooppaa edustivat Itävallan, Belgian, Saksan, Puolan ja Suomen edustajat. Euroopan

ulkopuolelta oli osallistuja vain Kanadasta ja Kuubasta. Sen lisäksi UNESCO oli lähettänyt edustajansa, joka osallistui aktiivisesti kokoustyöskentelyyn.

Marianne Lehtimäki on toiminut vuodesta 2006 kulttuuriministereiden nimeämässä, Itämeren valtioiden alueellista kulttuuriperintöyhteistyötä johtavassa Monitoring-ryhmässä koordinaattorina (www.baltic-heritage.net, mg.kpd.lt). Suomesta päätoimijana on Museovirasto. Työ sisältää kulttuuriperintöalan alueellisten työryhmien, verkostojen ja aloitteiden koordinaointia, fasilitointia, tiedotusta ja strategista kehittämistoimintaa sekä "missioita" muihin alueellisiin ja kansainvälisiin verkostoihin ja tapahtumiin.

Koulutukseltaan hän on arkkitehti (SAFA) sekä Arkkitehtonisen kulttuuriperinnön pohjoismainen maisteri (NORDMAK, lisätietoja Arhusin arkkitehtikoulun sivuilta www.nordmak.com).

Hän osallistui ensimmäiseen CIVVIH kokoukseensa kirjeenvaihtajajäsenenä vuonna 2005 yhdessä Anna Nurmi Nielsenin kanssa.

CIAV 2009 VUOSIKOKOUS – MATKAKERTOMUS

Markku Mattila

Tänä vuonna CIAVin vuosikokous pidettiin Transilvaniassa Romaniassa. Paikalliseen kulttuuriin lähestyminen oli yhtenä vähemmistönä alueella eläneiden saksalaisten. Luxemburgin ruhtinaan alaiset muuttajat houkutteliin alueelle jo 1100-luvulla ja vastavasti miltei täydellinen paluumuutto Saksaan tapahtui 1990-luvun alussa, kun Romaniasta lähtö mahdollistui ja Saksan vastaanotto varmistui. Tällöin useita, suuriakin saksilais-kyliä jäi kokonaan autioiksi ja mustalaisväestö alkoi asuttaa niitä. Valittu saksalainen näkökulma, oli kokouksen puuhämiehen ja CIAVin pitkäaikaisen puheenjohtajan Christopher Machatin intressien mukainen. Christopher kuuluu itsekin tähän Saksilais-vähemmistöön. Hän kuitenkin jätti kotikaupunkinsa Sigishoaran ja muutti Saksaan heti, kun se sosialismin romahdettua tuli mahdolliseksi, mutta on sittemmin toiminut aktiivisesti Transilvanian rakennusperinteen pelastamiseksi, ylläpitämiseksi ja suojelemiseksi. Tämä suomalaisittain odotetusta unkarilaisesta kansanomaisuudesta poikkeava, mutta sitä vastoin Keski-Euroopan kulttuurien keitokseen uuden perspektiivin avaava traditio oli, ei vain mielenkiintoinen, vaan myös hyvin opettava..

Varsinainen kongressi pidettiin Rimiteon unkarilaiskylässä 21.–24.05. Kansainvälisen osanottajajoukon kokoon-tuminen tapahtui kuitenkin jo kaksi päivää aiemmin, vanhassa, Saksalaisten aikoinaan perustamassa Sibiun kaupungissa. Kaupunkia on sosialismin jäljiltä huolellisesti kunnostettu ja vuonna 2004 se toimikin jo Euroopan kulttuuripääkaupunkina, mikä tietysti muistetaan vielä hyvin muuallakin kuin Turun seudulla. Matkapäivät Si-

biusta Rimiteoon tehtiin kiertämällä lenkki erilaisissa kansanrakentamiskohteissa, linnoitetuista kirkoista vuoristokyliin. Itse kongressi noudatti Itä-Euroopassa viime vuosikymmenten aikana vakiintuneita toimintatapoja: pitkiä peräkkäisiä tervetuliais-, juhla-, muisto-, ym. puheita sekä mitäänsanomattomia ja aiheeseen liittymättömiä paikallisia esityksiä, joilla kuulemma kerättiin akateemisia toimintapisteitä, mutta joihin simultaanitulkittakin alkoivat tuskaantua. Sen sijaan ulkomaisten osanottajien esitykset olivat kiintoisaa kuultavaa, mm. korealaisen, meksikolaisen ja norjalaisen ajankohittaiset tapausesittelyt. Erityisen antoisa oli suomalaistenkin hyvin tunteman, egyptiläisen professori Hossam Mahdyn pohdiskelu Vernakulaari-termistä ja sen käyttöön liittyvistä, hieman provosoivistakin kuvaesimerkeistä.

Kongressin lomassa pohjoismaitten edustajat tilanpalaveerasivat seuraavan vuoden CIAV-kokouksen järjestelyjä. Perinteisesti kongressin lopuksi pidettiin CIAVin virallinen vuosikokous ja siellä sitten esitettiin valmisteltu kutsu Keski-Skandinavian suomalaismetsiin touko-kesäkuun vaihteessa 2010. Muita kokousasioita oli vaihdos komitean puheenjohtajistossa: japanilainen professori Masaru Maeno jätti paikkansa Filippiiniläisprofessori Augusto Villaonille. Mielestäni kyseinen vaihdos tehtiin kuitenkin jo kaksi vuotta aiemmin Filippiineillä, mutta ehkä jokin muodollisuus oli jäänyt suorittamatta, tai en ollut ymmärtänyt kaiken maailman vernakulaareilla englanneilla käytyä keskustelua. Mutta molemmat ovat mukavia ja aikaansaavia miehiä. Ehkä Masaru-Sanin piti japanilaisen silta-kiistan takia vielä säilyttää arvovaltai-

nen asemansa kansainvälisessä järjestössä. Emeritus professori Maeno on ollut erittäin tärkeä ja innostava persoona CIAVin piirissä ja kaikkien harras toivomus onkin, että hän vielä jaksaisi käydä pirstämässä tapaamisia omalla menninkäismäisellä olemuksellaan ja suoraan käsiteltävien asioiden ytimeen sattuvilla kiteytyksillään.

Post-kongressimatka kiersi viikon ajan Transylvaniaa ja sitä ympäröiviä maakuntia. Kohteet edustivat edelleen Machatin valitsemaa ja hyvin tuntemaa saksihistoriallista rakennuskulttuuria. Tämän täyspainoisen ohjelman näkeminen ja kokeminen oli ainutlaatuinen tilaisuus, joka tuskin tulee toistumaan. Eräs kummallisuus jäi kuitenkin askarruttamaan. Slovaki-ajan pinnassa on maailmanperintökohteeksi otettu ryhmä todella hienojoja puukirkkoja. Kävi kuitenkin ilmi, että statuksestaan huolimatta kirkoista ei ollut tehty kattavaa dokumentointia, eli kysyttäessä kirkoista ei löytynyt minikäänlaisia leikkauksiin, jotka olisivat selittäneet niiden rakenteen. Outo juttu, mutta niinkin nähtävästi voi toimia, kun on kiire.

CIAV VERNADOC 2010 järjestelyt

Suomeen paluulennon jälkeen kävin kotona nukkumassa 4 tuntia ja jatkoin matkaa Tukholman ja Karlstadin kautta Torsbyhyn Värmlannissa. Ohjelmassa oli ensi vuoden CIAV kokouksen ohjelmaan liittyvän mittausleirin järjestelyt alustus. Tämän CIAV VERNADOC 2010 leirin mittauskohteenahan tulee olemaan Östmarkin kirkko. Se on vuonna 1765 valmistunut puinen ristikirkko, joka on kokonaan vuorattu tervatuilla paanuilla. Tapaamisissa paikallisten toimijoiden kanssa kävi selväksi, että hanke on herättänyt alueen suomalaisperäisen väestön jälkeläisissä suurta innostusta, jopa kiitollisuutta. Kirkkoherra piti hanketta fantastisena ja seurakunta oli

heti valmis tarjoamaan seurakuntatalon piirustuskonttoriksi ja omistamansa, muutaman kilometrin etäisyydellä sijaitsevan pikkutilan majoitukseen. Näin ollen järjestelyt etenevät ongelmitta.

Hankkeen suomalaisena paikallisasiantuntijana toimii arkkitehti-kollega Arpad Sailo, joka on asunut alueella lapsuudessaan pitkiä aikoja ja ollut sinne tiiviissä yhteydessä, nyt jo yli 50 vuoden ajan. Kymmenen viime vuoden aikana Arttu on järjestänyt Suomesta työryhmiä kunnostamaan suomalaisia savutorppia ja tällä reissulla saatiin Käckåsenin torpan rakennukset kuntoon. Aiemmin savupirtti on kengitetty, sen savu-uuni ja tuohikatto uusittu, savusaunan ryhti kohennettu ja savukiuas ladottu uudelleen, hirsi-kaivo ja kellari uusittu, sekä muutkin talousrakennukset kohennettu. Nyt viimeisinä töinä oli savutuvan vuotaneen tuohikatteen uudelleenladonta nyt Kallion Savo-seuran, eli Netta Böökin, Marko Huttusen ja Katja Savolaisen selvittämän Itäsuomalaisen perinteen mukaan. Toisena viimeistelytyönä oli lohkopärekatteen rakentaminen kellarin suojaksi. Tämä työ tehtiin Norjan Suomalaismuseon mestarin Birger Näschenin ohjauksella. Työryhmän rungon on vuosien saatossa koonnut Evon metsäoppilaitos (nykyään sillä on joku modernimpi nimi). Östmarkin kirkkoa ja Käckåsenin torppaa pääsee näkemään mm. ensi vuoden CIAVin kongressin kohde-ekskursiolla. Samoin silloin käydään katsomassa myös useimmat niistä torpista, joita TKK:n opiskelijaryhmit ovat dokumentoineet useampana vuonna ja jonka työn tulokset on esitelty näytellynä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa, mm. Hanasaaren kulttuurikeskuksessa, Ruotsin Helsingin suurlähetystössä ja Tukholman Suomalaisessa.

Kannattaa siis merkitä almanakkaan CIAVin kongressi ja 31.5. – 4.6.2010. Aiheesta tullaan informoimaan vielä

tulevan kevään aikana ja tietoa siitä löytyy jo CIAVin kotisivuilta: <http://ciav.icomos.org/>

International conference

**WOODEN ARCHITECTURAL HERITAGE AND
NATIONAL CULTURAL POLICY**

on 26-28 May, 2010, in Vilnius, Lithuania

Call for papers

The conference aims to reveal the peculiarities of national cultural policy and the linkage between Lithuania and neighbour states through the example of wooden architectural heritage. What are the main conditions which determine the protection system of the heritage of wooden architecture regarding investigation, safeguarding, maintenance, knowledge and dissemination thereof and rehabilitation?

The Department of Cultural Heritage under the Ministry of Culture of Lithuania invites academic community, the representatives of institutions related to the protection of wooden architecture, scientists, architects, cultural heritage protection specialists and policy makers to submit proposals for papers on related themes.

Submission of paper proposals (abstracts and registration forms): 28 February, 2010

Conference paper/power-point: 3 May, 2010.

More information http://www.kpd.lt/failai/u1/Call_for_papers-2.pdf

ICOMOS SUOMEN OSASTO RY:N HALLITUKSEN JÄSENESSITTELY

Panu Kaila

Panu Kaila. Kuva: Arietta Kaila

Maija Kairamo veti minut mukaan ICOMOSin toimintaan: osallistuin yleiskokoukseen Plovdivissa Bulgariassa 1975. Täysin yllättäen löysin nimen esiintyjien listalta. Pienessä panniikissa kaavailin hetken ex-tempore -luentoa kaupungilta näpättyjen diojen varassa, mutta viisastuin ja luovuin esityksestä. Se oli varmaan kaikkien mielestä onnellinen ratkaisu; ohjelma laahasi muutenkin aina myöhässä. Sen jälkeen varasin kuitenkin esityksen mukaan kaikkiin kokouksiin. Plovdivissa puhuttiin paljon kansanarkkitehtuurista, ja sitä käsittelevä suuri kokous päätettiin järjestää Unkarissa 1977. Siellä perustettiin kansanarkkitehtuurikomitea CIAV, jonka perustajajäse-

neksi tulin. Komitean päämaja oli Plovdivissa, ja vuosittaiset kokoukset pidettiin siellä, ellei kutsua tullut muualta. CIAV:n kokous järjestettiin Suomessa 1983 varsin menestyksellisesti. Tukholmassa 1977 tulin puukomitean jäseneksi. Komiteasta käytettiin silloin lyhennystä BOIS; molemmat komiteat olivat alkuunsa ranskankielisiä. Suomen osaston puheenjohtajana toimin 1991 – 1992. Neuvoantavan komitean kokouksissa yritin edistää opiskelijoiden osallistumismahdollisuuksia. Siihen todettiin, että ensinnäkin ICOMOS on asiantuntijajärjestö, ja toiseksi täysi jäsenmaksukaan ei kata edes tiedotteiden postikuluja.

ICCROMin johtaja Bernard Feilden kutsui minut puujakson luennoitsijaksi Roomaan 1980. Tätä jatkui vuoteen 1996. Laitoksen käytävällä riippui lappu: "Mieti miten kohteet menneisyyden muistomerkkejä – eräänä päivänä olet itse sellainen." Rooman vuosina aloin pitää luentoja myös italialaisissa yliopistoissa. Viime vuosikymmenellä kävin vuosittain – yhä jatkuvan Università Roma3:n lisäksi – Torinon teknillisessä korkeakoulussa ja silloin tällöin eräissä muissakin kaupungeissa. ICCROMin lipun alla perustetulla, Norjan vastuulla olevalla puurestauroinnin kurssilla olen opettanut alusta eli 1984 alkaen. ICCROMin hallituksessa istuin varapuheenjohtajana kuohuvat vuodet 1990 – 1993; itse asiassa olin vahvasti syyllinen tähän kuohuntaan.

UNESCO:n antamia tehtäviä olivat puulaboratorion suunnittelu Istanbuliin 1988 ja Vilnan maailmanperintö-

hakemuksen arviointi 1994. Arvioni oli melko kriittinen, restaurointi oli etupäässä uudelleenrakentamista ja parhaiten säilynyt Zeyrekin alue oli varattu purettavaksi turistihotellien alta. Totesin kuitenkin, että listalla oli jo useita yhtä tekovanhaksi restauroituja kohteita. Tallinnassa olin vastaavan hakemuksen asiantuntijana 1996.

Varsinainen työurani restauroinnin parissa alkoi 1971, kun neljä vuotta aikaisempi diplomityöni pappiloista toi kutsun Muinaistieteelliseen toimikuntaan restauroimaan Ruoveden Pyy-nikkilää. Saapuessani tarkastamaan juuri valmistunutta salin kattomaalausta jouduin yllättäen seisomaan savuavan raunion eteen. Empirepappilan tuhopoltto 1976 oli unohtumaton järkytys. Rakennussuojelussa jokainen voitto on tilapäinen ja jokainen tappio korvaamaton. Museoviraston leivissä jatkoin vuoteen 1990. Työssäni matkustin puhumassa monenlaisilla neuvottelupäivillä ja kursseilla; parhaimpina tai pahimpina vuosina oli noin 50 tilaisuutta. Näissä kuvioissa opin sen kuinka kipeästi ihmiset tarvitsevat tietoa rakennustensa perusolemuksesta. Tämä ajatus johti Talotohtorin kirjoittamiseen 1997.

Säännöllinen opetustyöni alkoi Tampereen teknillisessä korkeakoulussa 1976 ja TKK:ssa 1979. Tampereen opetusmatkaan meni aina koko päivä, joka vähennettiin Museoviraston pal-

kasta. Älysin kesken syksyn 1989 joutuvani maksamaan siitä että saan opettaa, ja ilmoitin että huvi saa nyt riittää ja lopetan tämän kurssin jälkeen. Kävi kuitenkin päinvastoin, eli seuraavana keväänä siirryin kokonaan Tampereelle yliassistentin virkaan. Sain kutsun Ouluun määräaikaiseksi professoriksi 1995.

Jouduttuani eläkkeelle 2004 vierailin ensin professorina Torinossa ja sitten 2005 – 2007 Tokiossa Taiteen ja musiikin valtionyliopiston konservoinnin tiedekunnassa. Englanninkieliset kurssini käsitelivät länsimaisen restauroinnin etiikkaa ja historiaa sekä perinteisiä materiaaleja. Tokion pommituksilta säästynyt vanha kaupunginosa Yanaka sijaitsi aivan yliopiston kulmilla. Seurasin asiantuntijoiden ja asukkaiden yhdessä kehittämää suojelusuunnitelmaa. Antoisaa oli myös osallistua Aasian maiden kulttuurinsuojeluseminaariin. Yhteistyö japanilaisten kanssa on jatkunut työleirien muodossa: 2007 Murtovaarassa, 2009 Japanissa ja toivottavasti 2011 taas Suomessa.

Nykyinen työni on etupäässä kirjoittamista. Neliosaisen ulkomaalauستا käsittelevän sarjan viimeinen kirja pigmenteistä on paraillaan koneessa ja kirja Japanista kehitteillä. Harrastuksenani on kiehtovan japanin kielen opiskelu ja piirustelu.

CULTURAL HERITAGE – CONTEMPORARY CHALLENGE

4th BALTIC SEA REGION CULTURAL HERITAGE FORUM

September 8-11, 2010, Riga, Latvia

1st CALL

Cultural heritage is the value for society; its richness is in the diversity. Only true and authentic cultural heritage has the most important value, which demands much more resources for its preservation than our daily needs. The preservation of cultural heritage is common responsibility of the whole society.

Wednesday, September 8

Seminars of the Baltic Sea Region network working groups for Cultural Heritage preservation – scheduled in various venues

Thursday, September 9

9.00 Opening of the Forum
Plenary session

13.30 Conference parallel sessions:

1. Environmental impact assessment of historic buildings
2. Restoration of cultural heritage and authenticity
3. Cultural heritage and contemporary architecture
4. Cultural heritage as a public good and an asset in local and regional development

Evening program

Friday, September 10

9.00 Plenary session
Conference résumé and adoption of Forum resolution

Afternoon Closing event of the Forum and opening ceremony of the European Heritage Days in Latvia

Saturday, September 11

10.00 Excursions – Cultural heritage in Riga
European Heritage Days - scheduled in various venues

During the Forum

Educational activities for children and youngsters
Activities on the Forum theme in the museums of Latvia
Exhibitions of the Baltic Sea Region networks and Working Groups for cultural heritage preservation

Target groups

Baltic Sea region heritage professionals, architects, planners, construction companies, economists, developers, representatives from the professional associations, representatives from educational institutions, representatives from local authorities, NGOs and international institutions, interested politicians, owners and managers of cultural heritage property

Organizers

Monitoring Group for cultural heritage in the Baltic Sea States
State Inspection for Heritage Protection of Latvia

Partners

Ministry of Culture of Latvia
Riga City Council
National Museum Board of Latvia
Latvian Architects Association
National Heritage Board of Sweden
Directorate for Cultural Heritage of Norway
National Board of Antiquities of Finland

Online information; <http://www.mantojums.lv/?lang=en>

”SUOMENLINNAN KUNNOSTUS JA UUSI KÄYTTÖ”

(toim. Reetta Amper ja Heikki Lahdenmäki) on Suomenlinnan hoitokunnan katusaus sen 35 toimintavuoden aikana tehtyyn työhön. Kirjassa esitellään kattavasti Suomenlinnan kunnostustöiden haasteita ja saarten nykypäivää. Samalla lukijalle piirtyy kuva entisen sotilaskohteen uudesta asemasta maailmanperinnön säilyttäjänä, asuinalueena, matkailukohteenä ja restauroinnin laboratoriona.

Katsaus on ajankohtainen, sillä näihin aikoihin saatetaan loppuun asuinrakennuksen C 54 eli nk. Noakin arkin peruskorjaustyö. Sen valmistumisen myötä kaikki valtion Suomenlinnassa omistamat asunnot on liitetty Helsingin kaupungin kaukolämpö-, vesijohto- ja viemäriverkostoihin ja varustettu nykyaikaisin mukavuuksin.

Suomenlinna ei kuitenkaan vielä ole valmis. Työt jatkuvat eri puolilla linnoitusta ja lähivuosiina erityisesti telakalla ja Lonnan saarella. Painopiste on siirtymässä ylläpitotöihin samalla, kun uudeksi haasteeksi on esitetty Suomenlinnan hoitokunnan vastuun laajentamista Vallisaareen ja Kuninkaansaareen.

Kirja on jaoteltu aihekokonaisuuksiin, joissa hankkeista vastanneet arkkitehdit itse esittelevät kunnostustyön etenemistä. Kirjan 400 valokuvasta valtaosa edustaa nykypäivän Suomenlinnaa. Esitellyt hankkeet on valittu pääasiassa viimeksi kuluneen 15 vuoden ajalta. Aiemmin toteutetut työt on esitelty julkaisussa *Suomenlinnan kunnostustyöt 1974–1994*.

Suomenlinnan kunnostus ja uusi käyttö

SUOMENLINNAN HOITOKUNTA

Kirjaa myyvät Akateeminen kirjakauppa, Rakennustietokirja ja Suomenlinnakeskus 30€ hinnalla. Kirjan englannin- ja ruotsinkieliset painokset julkaistaan vuoden 2010 alkupuolella.

ICOMOSin Suomen osasto r.y.

Tieteiden talo, Kirkkokatu 6
00170 Helsinki

PUHEENJOHTAJA
KIRSTI KOVANEN
Etelä-Savon ympäristökeskus
Jääkärikatu 14, 50100 Mikkeli
p. 0204904581, 0400-833065
kirsti.kovanen@ymparisto.fi

HALLITUS

VARAPUHEENJOHTAJA
SATU-KAARINA VIRTALA
Ympäristöministeriö / ALO
Kasarmikatu 25, Helsinki
PL 35, 00023 Valtioneuvosto
p. 0204907158, 0400-143970
satu-kaarina.virtala@ymparisto.fi

RIIKKA HEISKANEN
Oulunkyläntie 21,
00600 Helsinki
p. 050-4655891
riikka.heiskanen@hmk.com

MAUNU HÄYRYNEN
Ståhlbergintie 6 F 61
00570 Helsinki
p. 040-5329639
mauhay@utu.fi

PANU KAILA
Liisankatu 16 P
00170 Helsinki
p. 040-538 9387
panu.f01@kaila.net

RIITTA NISKANEN
Maisterinkatu 4,
15100 Lahti
p. 0400-433255
riitta.niskanen@koti.fimnet.fi

JUHANI PENTINMIKKO
Gustav Pauligin katu 8 B 31
00990 Helsinki
p. 0400-459496
juhani.penttimikko@
penttimikko.fi

ULLA RAHOLA
Arkkitehti toimisto Ulla Rahola
Karlax, Vartiosaari,
00830 Helsinki
p. 09-6926043
ulla.rahola@kolumbus.fi

LAURA TUOMINEN
MV / RHO
PL 169,
00511 Helsinki
p. työ 09-40509477
laura.tuominen@nba.fi

SIHTEERI
MINNA PESU
p. 040 7718448
sihteeri@icomos.fi

TIETEELLISET KOMITEAT

FOTOGRAMMETRIAKOMITEA
MINNA LÖNNQVIST
11 Glynderwen Crescent
SA2 8EH, Swansea, UK
mlonnqvi@mappi.helsinki.fi

ILMASTONMUUTOS-
YHTEYSHENKILÖ
SEIJA LINNANMÄKI
MV / RHO
PL 169, 00511 Helsinki
p. 09-40509445, 0500-170757
seija.linnanmaki@nba.fi

KANSANARKKITEHTUURI-
KOMITEA
MARKKU MATTILA
Töölönkatu 52 A 18,
00250 Helsinki
p. 045-6780994
markku.mattila@tkk.fi

KAUPUNKIKOMITEA
LEENA MAKKONEN
Helsingin kaup.suunnitteluvirasto
Kansakoulukatu 3
PL 2100, 00099 Helsingin kaupunki
p. työ 09-31037262
leena.makkonen@hel.fi

KIVIKOMITEA
KATI WINTERHALTER
Arkkitehti toimisto OKULUS Oy
Vanha Saunalahdentie 20
02330 Espoo
p. 09-4553554, 040-7185831
kati.winterhalter@okulus.fi

KONSERVOINNIN JA RES-
TAUROININ TEORIA JA FILO-
SOFIA
HENRIK LILIUS
Vironkatu 9 A 43, 00170 Helsinki
henrik.lilius@kolumbus.fi

KOULUTUSKOMITEA
OLL-PAAVO KOPONEN
Kidetie 4, 02460 Kantvik
p. 041-5471602
koponen.opa@kolumbus.fi

TALOUDENHOITAJA
TIMO HATTINEN
ICOMOSin Suomen osasto r.y.
c/o Tieteiden talo
Kirkkokatu 6
00170 Helsinki

KULTTUURIMAISEMAT
MONA SCHALIN
Salonen ja Schalin Arkkitehdit Oy
Olympiastadion, Eteläkaarre A-prs
00250 Helsinki
p. 040-5329558
mona.schalin@welho.com

KULTTUURITURISMI
ESA OLLIKAINEN
Kettulanlahdentie 48,
70400 Kuopio
p. 040-7703779
esa.ollikainen@dnainternet.net

LAKI- JA TALOUSKOMITEA
SATU-KAARINA VIRTALA
Yhteystiedot, ks. hallitus

RAKENNETEKNIikka
KOMITEA
KARI AVELLAN
Konsultointi KAREG Oy
Töölöntorinkatu 11 B,
00260 Helsinki
p. 09-493411, 0500-700512
kari.avelan@kareg.com

RISKIVALMIUS
MINNA PERAHUHTA
YM / ALO
PL 35, 00023 Valtioneuvosto
p. 0204907148, 050-5726354
minna.perahuhta@ymparisto.fi

1900-LUVUN ARKKITEHTUURI
RIITTA SALASTIE
riitta.salastie@hel.fi

Port Payé
Finlande
112925
Itella Oyj

ECONOMY

